

Retroroman (18)

Era prin anul 1994. Trecuseră aproape doi ani de când eram director general la ICPE-SA și simțeam greutatea de a plăti salariile la mii de oameni, în condițiile în care statul își cam luase mâna de pe domeniul cercetare lăsându-l să se descurce cum poate. Un factor agravant era și acela că marea majoritate a institutelor fusese trecută din domeniul public al statului în cel privat, adică au fost reorganizate ca societăți comerciale. Aceasta se întâmplase în scurtul mandat al lui Victor Atanasie Stănculescu la Ministerul Industriilor. Era vorba de ministrul apărării care își pusese piciorul în gips la revoluție. Eram cel mai tânăr director de institut, fără o experiență de conducere din perioada comunistă, poate acesta a și fost atuul meu. Simțeam atașamentul oamenilor și mizam pe acesta, dar mai erau destule de făcut. În acest context, într-o zi mă trezesc cu Doina Rucinski, șefa Editurii ICPE, care se ocupa și cu cele două reviste, Electrotehnica și Lucrările ICPE. Prima era o publicație științifică deschisă a domeniului, care apărea de zeci de ani, iar a doua era cu circuit interior, adică pentru comunicarea cu salariații, pentru promovarea culturii instituționale.

- Domnule director, am o propunere care cred că va aduce mult bine institutului. Nu neg că m-am gândit și la binele compartimentului meu. Aș vrea ca în revista noastră, mă refer la Lucrările ICPE, să scrieți dumneavoastră editoriale. Știu că în lunga sa existență nu a mai existat acest obicei, dar vremurile sunt așa cum sunt.

- Adică, ce vrei să spui? Sincer, nu prea aș vrea, că stau prost cu timpul.

- Păi, cândva, salariații nu aveau niciun drept de reacție, directorul făcea cum credea el de cuviință. Singura lui teamă era de autorități, ori astăzi este exact invers. Autoritățile nu arată niciun interes, dar salariații, dacă treburile nu ies cum vor ei, pot protesta, inclusiv prin grevă, Doamne ferește! Noi, șefii de compartimente avem acces direct la dumneavoastră, faceți des discuții cu noi, iar eu personal sunt încântată de modul dumneavoastră de a fi. Dar, la restul salariaților, care sunt mii, nu sunt sigură că ajunge același mesaj. Știți, există vorba aia inteligentă, elimină intermediarii!

- Ce să spun, înclin să-ți dau dreptate, dar mai trebuie să și pot să produc așa ceva.

- Păi eu cred că este foarte simplu. Ceea ce ne spuneți nouă în introducerea de la ședințele lunare să le puneți în scris și ies niște editoriale extra.

- Dacă zici tu, hai să încercăm! Dar am o rugămintă la tine, ca filoloagă, după ce-ți dau materialele respective să le faci o corectură lincvistică. Nu vreau ca să schingiuiască limba română cu această ocazie. Știi că în școală eu am urât limba română.

Acele editoriale, care au ținut vreo zece ani, au fost primele mele producții publicistice. Toate titlurile acestora începeau cu "Despre...": *Despre cercetare*;

Despre valoare; Despre eficiență; Despre șanse; Despre imagine; Despre politică etc. S-au dovedit cu atât mai utile în perioada cât am fost la o bursă la Milano. Am condus institutul de acolo grație sistemelor moderne de comunicare și devotamentului directorului adjunct Paul Pencioiu. Editorialele au apărut regulat și în acea perioadă.

La Milano, la sfârșitul anului 1995 și începutul lui 1996, am avut parte de o altă premieră, am început lucrul la primul meu roman, *Punctul de sprijin*, al cărui erou principal este mama. Avusesem un vis, o premoniție, că mama este grav bolnavă, care m-a făcut și să-mi și scurtez stagiul acolo. A fost și prima mea lucrare pe care mi-am tehnoredactat-o singur, pe un calculator fără diacriticele din limba română, ceea ce a însemnat o muncă în plus când m-am întors în țară. Două persoane mi-au fost de un mare ajutor până la publicarea romanului, Liana Tatos, prietena mea de la *Flacăra* și Radu Munteanu, decanul Facultății de Electrotehnică din Cluj-Napoca, viitorul rector, care deschisese și o editură, *Mediamira*, după prenumele celo doi băieți ai săi, Mihai și Radu.

Liana, după ce mi-a citit manuscrisul, afirmând că este încântată de conținutul său, m-a sprijinit cu o primă corectură și apoi cu refacerea tehnoredactării. Radu, comentând că a citit manuscrisul dintr-o suflare, nu l-a mai lăsat din mână până nu l-a terminat, mi-a făcut propunerea de a-l publica la editura sa. Totodată, mi-a făcut prezicerea că pentru mine viitorul se va schimba dinspre electrotehnică spre literatură, ceea ce chiar avea să se întâmple.

A mai durat destul de mult până la apariția efectivă a cărții, care s-a întâmplat în anul 2000. Lansarea am programat-o în holul Teatrului Național din București, în același eveniment cu lansarea revistei *Plai cu boi* a lui Mircea Dinescu pe care-l cunoscusem de la aniversarea de 45 de ani ai ICPE, sărbătorită în anul 1995. Seara, la Sala Mare, aranjaseam un spectacol al lui Dan Puric, dedicat salariaților și invitaților, cu piesa *Toujours l'amour*, ocazionat de sărbătorirea aniversării de 50 de ani ai ICPE.

A trecut destul de mult timp până mi-a mai apărut o idee demnă de a fi subiect de roman. Un prieten, fost director de fabrică, după un mandat de secretar de stat la Ministerul Industriilor, tocmai fusese anunțat ca noul ministru al privatizării în Guvernul Adrian Năstase, când, a doua zi, a venit știrea șoc, de la autoritățile medicale române, că acesta este grav bolnav și nu mai are mult de trăit. A fost trimis de urgență în SUA, de unde s-a întors după scurt timp cu diagnosticul că avusese doar o răceală. De fapt, fusese o manevră politică prin care-l înlocuise în ultimul moment cu Ovidiu Mușetescu, pe care Dumnezeu chiar că nu l-a iertat după ceva timp. Romanul se numește *Echilibrul marinarului* și a fost publicat în anul 2007 la Editura AGIR, când începusem deja o colaborare literară cu Mihai Mihăiță. Tot această editură a reeditat romanul *Punctul de sprijin*.

Cam prin același an am mai avut și o sclipire, poetică, de data asta, legată tot de un eveniment neplăcut. Prietenul meu de la Constanța, profesorul Dan Mandalopol, decanul Facultății de Fizică, Chimie, Electronică și Ingineria Petrolului, de la Universitatea Ovidiu, a fost găsit mort în casă, făcuse un infarct, Dumnezeu să-l odihnească! În afara colaborării universitare, mai aveam ceva în comun în domeniul inovării și organizasem împreună niște întâlniri între investitori în sursele

regenerabile de energie austrieci și autorități locale din județul Constanța. Prietenul nostru comun, fostul prodecan, viitorul decan și prorector, Mihai Gârțu, a hotărât să-i dedice fostului său șef un număr din revista facultății și mi-a cerut să-i trimit și eu ceva. Mi-au venit în minte două catrene: "*Când inventezi în tehnică,/ Întâi muncești/ și-apoi câștigi,/ și a făcut-o// Când inventezi în viață,/ Întâi câștigi/ și-apoi plătești,/ și a plătit-o//*".

Au fost primele versuri scrise de mine, pline de sens ca legătură cu viața lui Dan Mandalopol, un inventator și-n tehnică, și-n viață, dar cam naive ca formă.

Dar avalanșa abia urma să vină! Apariția Mariei Niculescu în viața mea a însemnat o sursă de inspirație fără limite concretizată în multiple forme. Împreună lucram la cursul de *Epistemeologie* pe care ne propusesem să-l facem în comun pentru toți doctoranzii din Universitatea Valahia. Era o acțiune temerară pentru că existau doctoranzi în inginerie, în economie, în istorie, în drept etc., oameni cu pregătire de bază foarte diferită. Voiam să facem un curs tipărit, dar și unul oral, adică lecții cu doi profesori în dialog între ei și cu cei din sală. A fost ceva foarte frumos și foarte apreciat.

Vreau să menționez, ca sursă pentru partea mea, experiența de lungă durată a cursului *Strategia Economică a Inovării* ținut pentru masteranzii de la Inginerie Electrică, unde mi se intipărise deja în minte ideea similitudinii structurale a unei strategii cu un sistem de reglaj automat pentru care există o bază matematică foarte bine pusă la punct, vorbim de *Teoria sistemelor*, intuită de Ștefan Odobleja și matematizată de Norbert Wiener.

Totodată, ideea dihotomiei *inovare în tehnică-inovare în viață*, care-mi apăruse ca inspirație poetică, am continuat-o în eseul *Reinventarea omului*. Ambele volume, cursul și eseul, s-au lansat împreună în anul 2011 într-un eveniment memorabil, în sine, dar și ca urmări, și arăta că cei doi profesori reîntorși pe meleagurile natale au început să producă rezultate pentru noua instituție de învățământ superior din fosta capitală a Țării Românești.

Pentru mine a urmat o serie de volume de neimaginat cu câțiva ani în urmă. Încă din ultimul capitol al eseului *Reinventarea omului* se desprindea un filon poetic care a continuat cu *Omul ciclic* (2013), *Taxa lui Caron* (2014), *Universul ciclic* (2015), *Grădina Domnului* (2017) și *Începutul cercului* (2019).

Din volumul *Epistemologie. Perspectiva interdisciplinară* își au originea volumele de proză filozofică *Sistemismul* (2017), *Clubul* (2018), *Citadela perpetuă* (2018) și *Hectomeronul Coronavirus* (2020).

Din sentimentele care m-au dominat în această perioadă de grație care a ținut vreo zece ani au apărut romanele *Dominoul iubirii* (2015), *Zâna și viața* (2017), *Între lumi* (2024) și piesele de teatru *Ioșca, Sică și Mitică* (2017), *Controversiada* (2023) și *Scara fără sfârșit* (2024).

După o astfel de experiență de **creație**, atât științifică cât și artistică, și **trăire**, ambele la cote maxime, pot confirma cu tărie că cele două se influențează reciproc și-l conduc pe cel implicat în extaze aproape cu dispariția.

Binecuvântat este cel ales de Dumnezeu să trăiască așa ceva!